

že do té doby bylo již na 550 takových stromků vypěstováno, které byly částečně vyměněny a částečně rozděleny.²³ O platu učiteli solnickému pověřeno výše.

Pod duchovní správu spadala také péče o chudé, pro které za Karmelitánů založený fond obnášel počátkem 19. století na penězích 749 zlatých 50³/₄ kr.; z něho ročně na úrocích a jiných milodarech bylo možno vyplatiti, za dozoru a se souhlasem kvasinského hospodářského úřadu, osobám skutečně potřebným v obvodu farnosti: solnické 24 zlaté, skuhrovské 12 zl., uřínské 12 zl. a jedlovské 6 zlatých v hotovosti ročně.

Těto péči o chudé podléhal také v Solnici se nacházející špitál, který vrchnost vystavěla na svůj náklad a jenž podle zakládací listiny měl jí býti udržován v dobrém stavu; do něho vrchností mělo býti přijato tolik chudých poddaných, pokud v prostoru pod jeho střechou budou moci býti umístěni. Dále vrchnost solnická byla zavázána ročně těm nejpotřebnějším čtyřem chudým dohromady 6 měřicemi obilí na chleba, a pro společné topení čtyřmi sáhy měkkého dříví N. Ö. míry. K těmto účelům mělo přispívat město Solnice dvěma sáhy dřeva.

Všecky jmenované církevní instituce a zřízení podléhaly přímému dozoru rychnovského vikáře a biskupské konsistoři v Hradci Králové; jejich prostřednictvím pak přímo biskupu hradeckému.

ÚHRNNÉ VÝMĚRY POZEMKŮ PANSTVÍ SOLNICE A JEJICH VÝNOS V ZEMĚDĚLSKÝCH PLODINÁCH

*Výměry pozemků dominikálu spolu se záduším a obcí, a jejich roční výnosy.
- Výměry pozemků rustikálu a jejich roční výnosy v jednotlivých vesnicích.
Úhrnné výměry celého panství. - Úhrnné výnosy celého panství. - Geometrické
měření panských gruntů. - Geometrická úhrnná výměra
celého dominikálu.*

Přehled o úhrnných výměrách našeho panství podává Úhrnný katastrální výkaz s datem 19. dubna 1792.²⁴

V následujících tabelárních sestavách z výše uvedeného svazku sestavených, poznáme výměry pozemků celého našeho panství tak, jak bývalo kalkulováno pro výpočet královské berně. Jedná se zde ovšem ještě o výměry nepřesné, neboť skutečné geometrické měření našich pozemků, jak je dále poznáme, bylo provedeno teprve roku 1804 a 1805. Cena našeho sestavení však spočívá v tom, že máme v něm uvedeny údaje o ročním výnosu pozemků, t. j. kolik ta která vesnice, či její pozemky na jednom jitru v zemědělských zplodinách vynášely.

Při bližším zájmu o úrodnost naší půdy před stopadesáti léty, je možno z tabulek příslušná data lehce vyčísti. Z tabulek můžeme dále lehce vyčísti porovnání výtěžku na jednom jitře půdy v okolí Kvasin, a oč zdejší pozemky byly úrodnější proti pozemkům horským. Vidíme ku př., že vesnice Brocná a Jedlová, obě přibližně o stejné velikosti, vykazují na ročním výnosu žita: Brocná 739 měřic, Jedlová pouze 209 měřic; obráceně však při ovse, je výnos Brocné 555 měřic, Jedlové pak 1030 měřic. Další takové poměry lze vyčísti z tabulek přímo, a nebudeme se jimi dále v našich rozborech zabývat.

RUSTIKÁL					
I. Role:	Výměra		Roční výnos v měřících		
Vesnice	jiter	sáhů	žita	ječmene	ovsa
Solnice	664	865	1625 30	1346 36	1577 21
Kvasiny	411	772	702 17	428 31	806 38
Ještětice	11	437	28 33	16 12	12 19
Litohrad	264	115	663 30	390 32	467 4
Brocná	324	130	739 28	404 45	555 40
Viska	72	76	178 21	124 3	99 3
Svinňý	183	617	272 33		636 19
Proloh	129	633	234 47		382 28
Hraštice	164	909	265 27	107 19	410 15
Skuhrov	54	636	66 18		72 15
Rybničky	33	227	36 24		109 4
Debřece	110	274	226 29		345 17
Lukavice	209	1136	290 15	7 27	646 39
Malý Uřín	205	133	142 20		720 22
Benátky	37	1423	23 17		113 22
Bukový	175	61	116 6		555 10
Velký Uřín	343	190	284 35		1176 27
Bělá	52	996	31 2		177 42
Tisovec	99	825	58		356 17
Podolí	22	347	12 46		79 3
Jedlová	326	1155	209 35		1030 36
Kerndorf	217	230	75 42		760 22
Grünborn	103	413	27 36		333 29
Fridrichswald	61	1005	6		197 36
Suma v úhrnu	4.276	805	6319 $\frac{15}{48}$	2826 $\frac{3}{48}$	11622 $\frac{33}{48}$
(Pšenice je vykázána ojedinele u vsi Ještětic, s ročním výnosem $2\frac{9}{48}$ měřice.)					

RUSTIKÁL						
ÚHRNNÁ VÝMĚRA						
					jiter	sáhů
I. Role	.	.	.	.	4.276	805
III. Luka	.	.	.	.	657	760
IV. Zahrady	.	.	.	.	100	1.472
VI. Pastviny	.	.	.	.	931	1.087
VII. Lesy	.	.	.	.	769	1.530
Celkem					6.736	854
ÚHRNNÝ VÝNOS						
Obilí:	V ý m ě r a		M ě ř i c e — o b i l í d l e d r u h ů			
	jiter	sáhů	pšenice	žita	ječmene	ovsa
I. Role	4.276	805	2 ³ / ₁₆	6.319 ⁵ / ₁₆	2.825 ¹⁵ / ₁₆	11.622 ¹⁰ / ₁₆
Sena:	V ý m ě r a		C e n t ů			
	jiter	sáhů	sena	otav		
III. Luka	657	760	3.313·13	213·43		
IV. Zahrady	100	1.472	630·79	58·94		
VI. Pastviny	931	1.087	1.500·12			
	1.690	119	5.444·94	272·37		
Dříví:	V ý m ě r a		D ř e v a			
	jiter	sáhů	tvrdého	měkkého		
VII. Lesy	769	1.530	3 ⁴⁸ / ₆₄	722 ¹⁶ / ₆₄		

DOMINIKÁL								
ÚHRNNÁ VÝMĚRA								
	Vrchnost		Záduší		Obec Solnice		Ú h r n	
	jiter	sáhů	jiter	sáhů	jiter	sáhů	jiter	sáhů
I. Role	1549	959	86	987	100	1182	1736	1518
II. Rybníky-role	20	787					20	787
III. Luka	337	1370	10	207	23	579	371	556
IV. Zahrady	19	1470	1	447		1228	21	1545
V. Rybníky-luka	46	607					46	607
VI. Pastviny	122	602	10	841	29	20	161	1463
VII. Lesy	4077	916	41	310	52	579	4171	205
Celkem	6174	311	149	1192	206	388	6530	291
ÚHRNNÝ VÝNOS								
Obilí:	V ý m ě r a		Měřice - obilí dle druhů					
	jiter	sáhů	žita	ječmene	ovsa			
I. Role	1.736	1.528	2.762 3	1.384 7	4.57611			
II. Rybníky	20	787	68 5		68 5			
	1.757	715	2.830 ⁸ ₁₆	1.384 ⁷ ₁₆	4.645			
Sena:	V ý m ě r a		C e n t ů					
	jiter	sáhů	sena	otav				
III. Luka	371	556	2.336·81	407·01				
IV. Zahrady	21	1.545	138·87	5·00				
V. Rybníky	46	607	248·06	54·55				
VI. Pastviny	161	1.463	312·95					
	601	971	3.036·69	466·56				
Dříví:	V ý m ě r a		D ř e v a					
	jiter	sáhů	tvrdého	měkkého	s á h ů			
VII. Lesy	4.171	205	165 ¹⁶ ₆₄	3.427 ¹⁰ ₆₄				

ÚHRNNÁ VÝMĚRA CELÉHO PANSTVÍ						
	Dominikál		Rustikál		Úhrnem	
	jiter	sáhů	jiter	sáhů	jiter	sáhů
I. Role	1.736	1528	4.276	805	6.013	733
II. Rybníky-role	20	787			20	787
III. Luka	371	556	657	760	1.028	1316
IV. Zahrady	21	1545	100	1472	122	1417
V. Rybníky-luka	46	607			46	607
VI. Pastviny	161	1463	931	1087	1.093	950
VII. Lesy	4.171	205	769	1530	4.941	135
	6.530	291	6.736	854	13.266	1145

ÚHRNNÝ VÝNOS CELÉHO PANSTVÍ			
	Dominikál	Rustikál	Úhrnem
	Roční výnos v měřicích		
Pšenice		2 3	2 3
Žita	2.762 3	6.319 5	9.081 8
Žita (z rybníků)	68 5		68 5
Ječmene	1.384 7	2.825 15	4.210 6
Ovsa	4.576 11	11.622 10	16.199 5
Ovsa (z rybníků)	68 5		68 5
Obilí úhrn	8.859 ¹⁵ / ₁₆	20.770 ¹ / ₁₆	29.630
Sena: centů	3.036·69	5.444·04	8.480·73
Otav: centů	466·56	272·37	738·93
	3.503·25	5.716·41	9.219·66
Dřeva sáhů	3.592 ²⁶ / ₆₄	726	4.318 ²⁶ / ₆₄

Podle dřívějších měření bylo v úhrnu 18.534 Mz $4\frac{3}{4}$ m. dominikálu, takže nové měření zjistilo o 1.201 Mz $4\frac{3}{4}$ m. více. Poněvadž však mimo výše uvedenou úhrnnou novou výměru dominikálu nalezlo se při měření ještě drobných pozemků ve výměře 18 Mz $11\frac{1}{2}$ m., činila skutečná výměra všech pozemků podle geometrického měření

Tomáškova	19.754 Mz	5 m.
Stavební místa	21 Mz	$\frac{1}{2}$ m.
Plochy neplodné, cesty, příkopy, močály	250 Mz	8 m.
Cizí pozemky (kostelní, obecní, a pod.)	290 Mz	
Úhrnný dominikál Tomáškem		
vyměřený činil tedy	20.315 Mz	$13\frac{1}{2}$ m.

BERNĚ A KONTRIBUCE

Berní rolla z roku 1654. - Daňový katastr Ordinarium militare. - Kalkulace královské berně pro panství Solnici. - Průměrná výměra připadající na našeho celého osedlého a výše berně na něho vycházející. - Výše kontribuce na našem panství. - Zdanění panské půdy. - Josefské berní reformy a výnos solnického panství na kontribuci. - Poměr staré a nové berně. - Jiné dávky a platy. - Kontribuční sýpky.

Za starších dob, předbělohorských, královské berně závisely na stavovském svolení a vybírání, neboť panovník musel se ve svých potřebách a starostech obracet na české stavy.

Po Bílé hoře však, a za války třicetileté, nastal ve všem hospodářství takový rozvrat, že i vybírané daně zdaleka nestačily na všechna ta vydání, zejména pak ne na vydržování vojenských hotovostí.

Po skončení války třicetileté, kdy byl v zemi zaveden opět nový pořádek, objevila se po tolikerém úbytku obyvatelstva nemožnost zůstatí při dosavadním vybírání daně; vymohl si tak císař v roce 1650 svolení stavů, že berně se bude nadále vybírat pravidelně, úředníky císařskými k tomu ustanovenými.

Aby byl získán přehled o způsobilosti poddaných k placení, byly sestaveny komise, které měly po celé zemi nově zjistiti skutečný stav poddaných, jejich majetkové a gruntovní poměry, a podati zprávu o všech jiných poměrech, platební schopnosti poddaných se týkajících.

Dílem těchto komisí pak byly t. zv. berní rolla, v letech 1652 až 1654 sestavené, ve kterýchžto soupisech, zvláště pro každé panství a každou jednotlivou vesnici, bylo se-

psáno všechno osedlé obyvatelstvo, lépe řečeno všechny usedlosti poddanými osazené. Mimo ně sepsány také všechny usedlosti pusté, rozbořené či vypálené, dále pak zapsána rozloha všech pozemků a to orných rolí i polí ladem ležících a současně také stav všeho poddanského dobytka. Podle těchto soupisů, se měly napříště vypočítavati a rozvrhovati všechny daně a platy.

Takovou berní rollu z roku 1654, pro naše panství sestavenou, jsme již poznali při popisu hospodářských poměrů našeho panství v první polovině 17. století.

Na základě berních rollí byl pak vypracován nový daňový katastr, zvaný *Ordinarium militare*; i v tom pojmenování se odráží hlavní účel vybírané berně — pro vojsko. Tato berně je nám známa pod běžnějším lidovým názvem kontribuce.

Ony pozemky, ladem ležící, byly později (od r. 1683) připočítány jednou polovinou k obdělávaným rolím, takže o ni se pak zvýšila výměra, ze které počítán původní počet osedlých.

Celkový přehled takového výpočtu celých osedlých na našem panství (který se poněkud liší od b. rollu) s hlediska král. berně, nám podává, v archivu zámeckém dochovaná listina vrchního berního úřadu v Praze, z 23. Decembris r. 1728, pečeti registrátora téhož úřadu opatřená, a její opis bez data, ale převorem řádu Karmelitánů Fr. Gerardem a S. Luca podepsaný.²⁵

V listině se uvádí: Tato kalkulace, jak sama o sobě a to v každé vsi in specie, pro rata mající orná pole, při novém způsobu kontribuce (*modo contribuendi*) od 1. Octobris Ao. 1683 ve všeobecném účastenství byla stanovena, a co po opravě oněch, při čtvrtém díle statku Solnice zanechaných nedostatků, od 1. Novembris Ao. 1728 jedno každé místo ke kontribování přichází, jak následuje:

Jméno města a vesnic	Výměra rolí při gen. visi- tační komisi r. 1654	Pole poustek, která se kladou polovinou	Počet osedlých	
			od 1. Obrís 1683 až do posl. Octobr. r. 1728 včetně	od 1. 9bris 1728 uprav. od P. Fr. Gerarda
	strychů	strychů	osedlých	osedlých
Město Solnice	fictitie		23 8	23 8
Ves Kvasiny	350	43	7 11	8 15
Litohrad	184		4 3	4
Brocná	180		4 2	3 14
Skuhrov	69		1 9	1 4
Rybníček	8		3	3
Debřece	178		4 1	2 2
Hraštice	180		4 2	3 14
Lukavice	258		5 14	4 4
Malý Úřín	197		4 8	4 4
Tisovec	75 1/2	6	1 10	1 9
Bukový	155		3 9	3 5
Benátky	42		15	15
Jedlová	422	14	9 9	8 9
Körndorf	147 1/2		4 10	3 11
Ittem sklář s 5 chalupami	119 3/4		1 8	2 9
Svinný	173	27	3 13	3 7
Ještětice	8		3	3
Čtvrtý díl panství Solnice:				
Ves Proloh	130		3	2 8
Bělá	34 3/4		13	11
Podolí	20		7	6
Rybníček	26		10	8
Brocná	110		2 8	2
Ještětice	8		3	2
Velký Úřín	208		4 12	5 4
Grünborn	38		14	12
S u m a	3.321 1/2	90	98 13/16	92 13/16

Jak dalece spravedlivé bylo rozvrhování daně podle tohoto katastru uvidíme později; nyní nám však sluší podotknouti, že jedna věc na novém katastru byla dobrá. Dosud totiž páni libovolně a svévolně zabírali selské grunty a sváděli je ke svým dvorcům; poněvadž pak půda panská dosud zdanění nepodléhala, bylo nadále v zájmu státu samého, aby půdu selskou, totiž tu, která nesla úhradu berní, chránil v budoucnu před takovou panskou zvůli a nedopouštěl takové svádění gruntů. A skutečně zachránilo se tak mnoho selské půdy - rustikálu, před zabráním k panským dvorům. A když se tak stalo, pak dostal poddaný náhradu zase z panských pozemků, jak jsme to u nás již viděli ze smlouvy o směně pozemků u dvora debřeckého.

Berní rolla na našem panství napočítla v úhrnu na všech dílech 86 sousedů v městě a sedláků na vesnicích, s 2.700 strychy rolí, 141 chalupníků s $885\frac{1}{4}$ str. rolí a 76 bezzemků. Dále bylo 5 nově osedlých s 58 str. rolí, kteří podle svolení sněmovního z roku 1650, byli na tři léta od berní osvobozeni. Mimo ně uvedeni dva pohořalí, s $33\frac{3}{4}$ str. polí, a 76 stavení rozbořených (téměř všechna v městě Solnici) s 5 poustkami a 90 str. rolí.

Chceme-li dostat počet korců, které na jednoho osedlého (a to dost libovolně) byly počítány, odečteme od úhrnů $98\frac{19}{16}$ a $92\frac{19}{16}$ osedl. na celém panství, fictitie osedlé město Solnici o $23\frac{1}{2}$ osedlém, zbude nám pak pro první období v letech 1683 až 1728 na vesnicích $75\frac{5}{16}$ osedlých, v druhém období po r. 1728 počet $69\frac{5}{16}$ osedlých.

Úhrnná výměra berní rolli činila $3.321\frac{1}{2}$ strychu; připočítáme-li polovinu z 90 str. pozemků poustek, pak činí celkem $3.366\frac{1}{2}$ strychu. Jestliže pak tuto výměru roz-

dělíme na shora uvedený počet osedlých, vyjde nám pro I. období počet 44·7 korce, pro II. období 48·6 korce, které byly na našem panství počítány průměrně na jednoho osedlého.

Vychází nám z toho, že panství naše v berní rolli bylo odhadnuto na nadměrně vysoký počet celých osedlých, čili držitel poddaného gruntu u nás o výměře 44·7 až 48·6 korce platil na berni tolik, jako poddaný jiného panství, který držel výměru třebas dvojnásobnou, byl-li na onom panství osedlý stanoven na 90 korců.

Na druhé straně, však se vzrůstající kontribucí v letech 1720 až 1775 zvyšoval se také u nás počet korců na jednoho usedlého počítaný až na 64 korce; kontribuce jinde v zemi závratně stoupající, u nás právě, díky zvyšování počtu korců na osedlého a v důsledku klesání toho počtu osedlých, stoupala poměrně nemnoho.

Kontribuce ta, která v zemi průměrně v roce 1655 činila 9 zlatých, stoupala k roku 1683 až na 15 zlatých, koncem 17. stol. pak činila 32 zlaté, v r. 1708 dokonce 43 zl., pak po dosti značném poklesu opět v roce 1719 prudce stoupla až na 45 zlatých a stoupala závratně dále tak, že v roce 1746 činila téměř 54 zl., 1748 již 60 zl. a roku 1772 dokonce 66 zlatých (později opět o něco klesla na 60 zlatých).

Podle toho, při osedlosti našich vesnic (bez města) o 69 a $\frac{5}{16}$ celého osedlého, byla by činila kontribuce v roce 1728 okrouhle 3.119 zl., r. 1754 při téměř počtu osedlosti 4.158 zl. a v roce 1772 dokonce 4.574 zlatých. A právě u nás, díky poklesu původního počtu osedlých, činila ve skutečnosti v roce 1754 3.404 zlaté, v roce 1772 pak 3.046 zlatých (bez zlomků, které jsme zanedbali), jak v dalším uvidíme.

Jak vypadal výpočet takové berně na našem panství, ukazuje nám subrepartiční listina v zámeckém archivu uložená²⁶ vypočítávající na:

Militari ordinarium z $73\frac{38}{64}$ osedlých po 60 Fr. = 4.415 Fr. 37 kr. 3 d.
 Extraausgaben, jmenovitě
 na účet vedoucího solare . 40 Fr.
 kancelářský poplatek . . . 4 Fr.
 Poselné a jiné . . . . . 44 Fr. 18 kr. $4\frac{1}{2}$ d. = 88 Fr. 18 kr. $4\frac{1}{2}$ d.
 Suma celého obnosu . . . 4.503 Fr. 56 kr. $1\frac{1}{2}$ d.

HLAVNÍ REPARTICE PODLE ROLLÁRNÍ OSEDLOSTI				
Na obojí kvantum mají přispěti	Osedlost	Militari ordinario Fr. kr. d.	Extra ausgaben Fr. kr. d.	Suma Fr. kr. d.
Město Solnice	16 55	1.011 33 $4\frac{1}{2}$	20 13 $5\frac{1}{4}$	1.031 47 $3\frac{3}{4}$
Vesnice	56 47	3.404 3 $4\frac{1}{2}$	68 4 $5\frac{1}{4}$	3.472 8 $3\frac{3}{4}$
Suma	$73\frac{38}{64}$	4.415 37 3	88 18 $4\frac{1}{2}$	4.503 56 $1\frac{1}{2}$
TÁŽ SUBREPARTICE ROZVEDENÁ				
Město Solnice z realit . . .	15 17	915 56 $1\frac{1}{2}$	18 19 $\frac{3}{4}$	934 15 $2\frac{1}{4}$
Ittem kostel a pan farář .	6	5 37 3	6 $4\frac{1}{2}$	5 44 $1\frac{1}{2}$
z domů	21	19 41 $1\frac{1}{2}$	23 $3\frac{3}{4}$	20 4 $5\frac{1}{4}$
a personali . .	1 11	70 18 $4\frac{1}{2}$	1 24 $2\frac{1}{4}$	71 43 $\frac{3}{4}$
I. Suma	$16\frac{55}{64}$	1011 33 $4\frac{1}{2}$	20 13 $5\frac{1}{4}$	1031 47 $3\frac{3}{4}$
II. Vesnice dolní části	$34\frac{20}{64}$	2058 45	41 10 3	2099 55 3
III. Vesnice horní části	$22\frac{27}{64}$	1345 18 $4\frac{1}{2}$	26 54 $2\frac{1}{4}$	1372 13 $\frac{3}{4}$
Suma sumarum	$73\frac{38}{64}$	4415 37 3	88 18 $4\frac{1}{2}$	4503 56 $1\frac{1}{2}$

SUBREPARTICE NA OBCE PŘIPADAJÍCÍ		
	Osedlost	Suma Fr. kr. d.
Ves Kvasiny	8 4	493 25 3
Litohrad	4 12	256 16 3
Ještětice	16	15 18
Brocná	5 5	310 46 $5\frac{1}{4}$
Víska	1 21	81 16 $5\frac{1}{4}$
Skuhrov	57	54 30 $2\frac{1}{4}$
Hraštice	3 3	186 28 $\frac{3}{4}$
Debřece	2 3	125 16 $\frac{3}{4}$
Lukavice	3 36	218 1 3
Svinný	3 22	204 38 $1\frac{1}{2}$
Proloh	2 3	125 16 $\frac{3}{4}$
Rybníček	30	28 41 $1\frac{1}{2}$
II. Latus	$34\frac{20}{64}$	2.099 55 3
Malý Úřín	2 47	167 20 $3\frac{3}{4}$
Bukový	2 18	139 36 $4\frac{1}{2}$
Benátky	41	30 12 $2\frac{1}{4}$
Tisový	63	60 14 $3\frac{3}{4}$
Velký Úřín	4 25	268 42 $2\frac{1}{4}$
Bělá	33	31 33 $2\frac{1}{4}$
Podolí	22	21 2 $1\frac{1}{2}$
Jedlová	4 59	301 13 $\frac{3}{4}$
Kerndorf	3 20	202 43 3
Grünborn	56	53 33
Friedrichswald . .	1 27	87 1 $\frac{3}{4}$
III. Latus	$22\frac{27}{64}$	1.372 13 $\frac{3}{4}$

Činila tak kontribuce v roce 1754 na našem panství z města Solnice a všech vesnic poddaných v úhrnu dle tabulky 4.503 zlaté 56 krejcarů a $1\frac{1}{2}$ den.

Berně jak zřejmo, byla vypočtena z výměry půdy selské — poddanské (rustikálu), neboť půda panská nebyla vůbec berni podrobena. A pokud vrchnosti byly nuceny připlácet ke kontribuci, dalo se tak opět na základě výměry selské půdy; příspěvek ten však, poměrem ke kontribuci selské, byl neveliký.

Porovnáme-li nyní berní z roku 1754, podle počtu osedlých počítanou, s novou berní z roku 1792, která byla nově počítána podle hrubého výnosu pozemků, uvidíme oč tato nová berně byla spravedlivější.

V roce 1754 při počtu 73^{38/64} činila 4.504 zlaté (zhruba), čili jak jsme viděli na jednoho osedlého připadalo něco více než 60 zl. Vzmeme-li podíl berně na rustikál připadající v roce 1792, ve výši zhruba 2.406 zl. a rozdělíme jej na uvedený počet osedlých, pak nám vyjde na počet 32^{1/2} zl., čili berně podle nového způsobu počítání klesla téměř o polovinu. Poměr pak mezi kontribucí na rustikálu v roce 1754 a v roce 1792, je přibližně tentýž.

Mimo uvedené berně byl však poddaný povinen, zejména za válek pruských a tureckých, odvádět do kontribučních sýpek také obilí a seno, které sice dostával zapláceno, ale musel je odvést v takové míře, jak dostal předepsáno. Na našem panství byly zřízeny tři takové špýchary a to jeden při městě Solnici, druhý v Kvasínách, který dodnes stojí, a třetí dřevěný v Malém Uříně, které byly zřízeny z peněžního obilního fondu. Ve smyslu Josefových přání měly tyto sýpky sloužit také jako zásobárna pro léta neúrody, kdy opět obilí mělo být poddaným vydáváno. (Čtenář si maně vzpomene na biblického Josefa v Egyptě). Za nepřátelských vpádů ovšem zrekvírovalo vojsko, ať už nepřátelské či vlastní, všechno nač přišlo, aniž se ptalo a sedlák musel být rád, vyvázl-li při tom sám se zdravou kůží.

K pravidelné gruntovní dani bývaly pak v různých dobách pro vyrovnaní státních financí vypisovány různé daně, jako daň z komínů (dnešní naše domovní), daň ze jmění, daň z hlav, a jiné a jiné větší či menší dávky a platy, které postihovaly jak pány tak i poddané.

KONSKRIPČNÍ REVISE PANSTVÍ

Výnos poddanských vesnic na platech úročních, robotní relucii a jiných poplatcích a činžích, jakož i na dočasných pachttech. - Soupis vesnic na panství. - Počet domů v jednotlivých vesnicích. - Počet obyvatelů, mužů a žen. - Stav veškerého dobytka v poddaných vesnicích chovaného. - Výkaz gruntovní držby předané do dědičného pachtu a výkaz držby rustikální. - Porovnání dolní (české) a horské části panství. - Porovnání stavu našeho panství v roce 1651 - 53 a roku 1823.

Konskripční revise panství, v roce 1823 provedená, podává nám celkový přehled o panství — a to přehled dosti zevrubný; byla revise ta zřejmě provedena z toho důvodu, že státní správa se již zabývala úmyslem panství prodati, potřebovala tudíž mít přehledný obraz celého panství a to jak po stránce velikosti a jeho osazení lidem, tak i po stránce hospodářské a výnosové, aby jej mohla případným zájemcům předložit; přehled ten také nám dnes, pohled na tehdejší poměry panství dokresluje.

Zmínili jsme se již dříve, v kapitole o správě panství, že po nastolení správy stát. nábož. fondu, bylo snahou státní správy získat co možno nejvíce hotových peněz, aniž by je chtěla do hospodářství dříve vložit a investovat. Byly tudíž po provedené rabisaci dvorů a robotní abolicí dány do pronájmů všechny možné panské podniky a pozemky, jakož i vrchnostenská práva.

V dalších tabulkách tak poznáme, kolik ty všechny pronájmy vrchnostenské pokladně vynášely a kolik také činil výnos všech podanských povinností, ať už starých urbárních, či nově zavedených. Ten obraz o výnosu panství podávají první dvě tabulky.

CELKOVÝ VÝNOS PODDANSKÝCH VESNIC V ROCE 1823				
Vesnice	Výnos v penězích			
	podd. urbární povinnosti ve vídeň. měně Zl. W. W.	kr.	dočasné pachtý v konvenční měně Zl. C. M.	kr.
Solnice	328	53 ³ / ₄	371	24 ¹ / ₂
Kvasiny	2.195	37 ¹ / ₂	1.947	40 ¹ / ₂
Hamernice				
Ještětice s Nov. Dv.				
Litohrad	350	19 ³ / ₄	34	35 ¹ / ₂
Brocná	603	34 ¹ / ₄	352	56 ³ / ₄
Víska				
Svinný	731	38 ³ / ₄	65	49 ¹ / ₂
Proloh				
Beranec				
Hraštice	1.281	23 ¹ / ₄	37	30 ³ / ₄
Debřec				
Skuhrov				
Rybníček				
Nová Ves	225	19 ³ / ₄	32	57 ³ / ₄
Lukavice				
	5.716	46 ¹ / ₂	2.842	54 ¹ / ₂
Malý Uřín	733	29 ³ / ₄	65	12 ¹ / ₂
Benátky				
Bukový				
Tisový				
Bělá	707	51 ³ / ₄	56	54 ³ / ₄
Velký Uřín				
Podolí				
Rasdorf				
Hutě	283	16 ³ / ₄	60	42
Jedlová	391	28 ¹ / ₂	20	14 ³ / ₄
Kerndorf	177	25 ³ / ₄	50	50
Grünborn	103	9	2	3 ³ / ₄
Fridrichswald	28			
	2.424	41 ¹ / ₂	205	57 ³ / ₄
Suma	8.141	28	3.048	52

TÝŽ VÝNOS VESNIC DLE PODDANSKÝCH BŘEMEN		
Ze starých urbánních povinností poddaných	Ve vídeňské měně	
	Zl. W. W.	kr.
Dědičného úroku	3.558	41 ¹ / ₂
Robotní reluce a z domů	3.899	55 ³ / ₄
Šucu (ochr. poplatku) z města	78	30 ³ / ₄
Kontrakt. činží: emfiteutické	601	40
z valchy	2	40
Úhrnem ve vídeňské měně	8.141	28
Z nově uzavřených dočasných pachtů	V konvenční měně	
	Zl. C. M.	kr.
Z gruntů ještětického dvora	1.751	56 ¹ / ₂
Z odlehlých gruntů	416	50 ¹ / ₂
Rybníky (vysušené)	235	59
Říční práva rybářská	11	42
Práva honiteb	60	
Šenky: vinné	41	
kořalny	472	
Solný obchod	59	24
Úhrnem v konvenční měně	3.048	52

Další tabulka, zajímavější, podává číselný přehled o počtu obyvatel na panství v roce 1823, dále přehled gruntovní držby a přehled stavu dobytka.

V poslední tabulce najde čtenář porovnání těchže početních stavů v roce 1651-53 a 1823, tedy v časovém rozpětí 170 let.

KONSKRIPČNÍ REVISE PANSTVÍ V ROCE 1823									
Jména míst	Počet domů	Počet mužů	Počet žen	Stav dobytka				Gruntovní držba rustikálu	
				koní	hovězího	ovcí	vepřů	Mz.	m.
Solnice	248	606	630	13	175			2.310	12
Kvasiny	109	316	354	17	136	29	7	1.812	15 1/2
Hamernice	6	15	19		4				
Ještětice s Novým Dvorem	17	83	90	3	41	7	2	47	3 1/4
Litohrad	22	57	52	14	35	13	4	1.003	10
Brocná	39	105	10	20	83	39	6	1.304	1 1/2
Viska	10	28	36	4	22	6	2	319	12 1/4
Svinný	29	76	89	13	61	17	2	859	15
Proloh	14	43	39	6	14	15	1	582	13 3/4
Beranec	9	26	28		8				
Hraštice	24	56	75	11	38	4		743	7 1/4
Debřec	34	97	104	9	49	9	1	548	15
Skuhrov	45	122	142	1	38	2		276	9 1/2
Rybníčky	11	31	32	2	10			150	8 1/2
Nová Ves	13	54	42		23	6	1		
Lukavice	19	66	62	11	34	19	2	1.051	7 1/2
	649	1781	1804	124	771	166	28	11.012	3
Malý Úřn	57	176	199	3	65	5		1.070	8 1/4
Benátky	7	18	18		21			235	12
Bukový	22	60	62	20	83	39		879	9 1/2
Tisový	17		76		69	14		519	6 1/4
Bělá	5	81						271	11 1/2
Velký Úřn	48	159	152	8	81	12		1.710	2 3/4
Podolí	30	86	100		48			102	11 3/4
Rasdorf	18	55	60		28				
Hutě	36	105	96	1	40				
Jedlová	88	247	307	2	96			1.734	1
Kerndorf	64	138	204		58			1.098	10
Grünborn	35	93	85		31			653	8 1/2
Fridrichswald	27	87	101		37			922	3
	454	1305	1460	34	657	70		9.198	5
Suma	1103	3086	3264	158	1428	236	28	20.210	8
Gruntovní držba pozemků vrchnostenských, daných do dědičného pachtu, činila 5.036 měřic (Mz.) 2 mírky (m.)									

Zámek v Kvasinách v dnešní podobě. Pohled od západu na nádvoří a na všechna tři zámecká křídla.

zapsati na usedlosti býv. poddaných jako hypoteční dluh, ježž byli povinni splatiti do 20ti let pravidelnými roč. splátkami, odváděnými ne vrchnostem, nýbrž přímo stát. ber. pokladnám. Druhá polovina, převzatá zemí, měla být umořena roč. splátkami do 40 let.

Konečně 16. srpna 1849 vyšlo v Praze „Prohlášení c. k. komise zemské k vyvazení gruntů v Čechách“ že:

„Poněvadž c. k. komise zemská k vyvazení gruntů v Čechách již zřízena jest a působení své počala, vyzývají se tedy tímto listem povolacím všichni (statkáři, obce, duchovní a t. d.), kdož se nacházeli v požívání prací, naturálních a peněžitých dávek, ježto postupem třetího zákona od 7. září 1848 byly zrušeny a za něž podle šestého postupce zákona téhož vyměřiti sluší mírnou náhradu, aby pohledávky své písemně nejdéle ve třech měsících u řečené komise zemské zajisté opověděli, neb že by jinak každá později přicházející opověď vyjednávána byla jen na autraty proměškalého, kteráž on zálohou zjistiti musí.“

V dalších paragrafech prohlášení stanoven byl přesný způsob podrobného přiznání těch kterých požitkových práv, plynoucích vrchnostem z dávek naturálních, robot naturálních a platů a dávek peněžitých.

Na základě tohoto prohlášení bylo z našeho panství podáno přiznání, které císařokrálovská okresní komise pro vyvazení gruntů na Opočně během srpna 1851 prodjednala, zpracovala a vydala „Přehlední tabely“, jež byly za jednotlivé obce doručeny 19. srpna na vrchnostenskou kancelář v Kvasínách. Přehledná tabele z celého panství²⁹ jak je uvedena v následující sestavě, byla od zmíněné komise doručena na zámek dne 12. září 1851.

Za rok poté táž komise, která mezitím přesídlila do Rychnova, vydala další tabely — výkupní,³⁰ jež jsou s datem doručení na zámek dne 5. září 1852.

PŘEHLEDNÁ TABELA
náhradních výsledků z vyvazení gruntovního
veškerých povinných obcí

Katastrální obec	Komisí stanovená cena co náhrada pod. povin. V konvenční měně	Dle patentu ze 4. března 1849		Z vyměřené náhrady připadá na dřív. poddaného náhradní povinnost	
		odpadá třetí díl za daně a dávky	zůstává náhrada vrchnosti náležící	v částce roční	v jistíně náhradní
	Fr. kr.	Fr. kr.	Fr. kr.	Fr. kr.	Fr. kr.
Malý Úřín s Tisovcem, Bukovou a Benátky	140 41 ³ / ₄	46 52 ¹ / ₄	93 49 ¹ / ₂	46 54 ³ / ₄	938 15
Velký Úřín, Bělá a Podolí	117 39 ¹ / ₂	39 12 ¹ / ₂	78 27	39 13 ¹ / ₂	784 30
Fridrichswald	18 46 ³ / ₄	6 14 ³ / ₄	12 32	6 16	125 20
Kernborn a Grünborn	69 44	23 13 ¹ / ₂	46 30 ¹ / ₂	23 15 ¹ / ₄	465 5
Jedlová	159 32 ³ / ₄	53 11 ³ / ₄	106 21	53 10 ¹ / ₂	1063 30
	506 24 ³ / ₄	168 44 ³ / ₄	337 40	168 50	3376 40
Brocná s Viskou	173 25 ¹ / ₂	57 48	115 37 ¹ / ₂	57 48 ³ / ₄	1156 15
Hraštice, De- břece, Skuhrov a Rybníčky	130 24 ³ / ₄	43 28 ¹ / ₄	86 56 ¹ / ₂	43 28 ¹ / ₄	869 25
Ještětice	6 39 ¹ / ₂	2 13	4 26 ¹ / ₂	2 13 ¹ / ₄	44 25
Kvasiny	161 58 ¹ / ₄	53 59 ³ / ₄	107 58 ¹ / ₂	53 59 ³ / ₄	1079 45
Litohrad	123 24 ¹ / ₂	41 8 ¹ / ₂	82 16	41 8	822 40
Svinná a Proloh	113 25 ¹ / ₄	37 48 ³ / ₄	75 36 ¹ / ₂	37 48 ³ / ₄	756 5
Horní Lukavice	70 21 ³ / ₄	23 26 ³ / ₄	46 55	23 27 ¹ / ₂	469 10
Solnice	14 24 ¹ / ₄	4 48 ¹ / ₄	9 36	4 48	96
	794 03 ³ / ₄	264 41 ¹ / ₂	529 22 ¹ / ₂	264 41 ¹ / ₄	5293 45
Suma	1300 28 ¹ / ₂	433 26	867 2 ¹ / ₂	433 31 ¹ / ₄	8670 25
Stejná náhrada, připadající na dřív. poddaného, připadla na zemi.					

PŘEHLEDNÁ TABELA výkupních výsledků z vyvazení gruntovního veškerých povinných obcí					
Katastrální obec	Komisi stanov. čistá cena co výkup pod. povin. V konvenční měně	Dle patentu ze 4. března 1849		Z vyměř. výkupu příp. na poddaného	
		odpadá třetí díl za daně a dávky	zůstává co výkup vrchnosti náležející	tytéž dvě třetiny co částka roční	20 ti násobek co jistina náhradní
	Fr. kr.	Fr. kr.	Fr. kr.	Fr. kr.	Fr. kr.
Malý Úřín, Buková, Benátky a Tisovec	133 43 ³ / ₄	44 35	89 8 ³ / ₄	89 8 ³ / ₄	1782 55
Velký Úřín, Bělá Rasdorf, Podolí a Hutě	471 40	157 15 ¹ / ₄	314 24 ³ / ₄	314 24 ³ / ₄	6288 15
Fridrichswald	13 5	4 22	8 43	8 43	174 20
Kerndorf a Grünborn	28 36	9 32	19 4	19 4	381 20
Jedlová a Luis. údolí	104 58 ¹ / ₄	34 59	69 59 ¹ / ₄	69 59 ¹ / ₄	1399 45
	752 3	250 43 ³ / ₄	501 19 ³ / ₄	501 19 ³ / ₄	10026 35
Brocná s Vískou	35 25 ¹ / ₂	11 48 ¹ / ₂	23 37	23 37	472 20
Hraštice, Skuhrov, Debřec, N. Ves, Rybníčky	238 47	79 38 ¹ / ₂	159 8 ¹ / ₂	159 8 ¹ / ₂	3182 50
Ještětice a N. Dv. Kvasiny s Ham. Litohrad	153 5 329 33 12 31 ³ / ₄	51 2 109 51 ³ / ₄ 4 10 ³ / ₄	102 3 219 41 ¹ / ₄ 8 21	102 3 219 41 ¹ / ₄ 8 21	2041 4393 45 167
Svinná s Ber. a Proloh	98 11 ¹ / ₂	32 43 ³ / ₄	65 27 ³ / ₄	65 27 ³ / ₄	1309 15
Lukavice Solnice	6 10 ¹ / ₂ 38 36 ¹ / ₄	2 3 ¹ / ₄ 12 52	4 7 ¹ / ₄ 25 44 ¹ / ₄	4 7 ¹ / ₄ 25 44 ¹ / ₄	82 25 514 45
	912 20 ¹ / ₂	304 10 ¹ / ₂	608 10	608 10	12163 20
Suma	1664 23 ¹ / ₂	554 53 ³ / ₄	1109 29 ³ / ₄	1109 29 ³ / ₄	22189 55
Tato vyměřená náhrada připadla celá na dřívějšího poddaného.					

Dle předchozích přehledných tabel činil hypoteční dluh, t. j. náhradní jistina vypočtená na dvacet let a váznoucí na majetku někdejších poddaných vesnic:

v české části: za náhradu rob. reluic 5.293 zl. 45 kr.
za výkup děd. úroků a činží 12.163 zl. 20 kr.

(z celku 56¹/₂%.) celkem 17.457 zl. 5 kr.

v horské části: za náhradu rob. reluic 3.376 zl. 40 kr.
za výkup děd. úroků a činží 10.026 zl. 35 kr.

(z celku 43¹/₂%.) celkem 13.403 zl. 15 kr.

v celku tedy z obou částí panství . . . 30.860 zl. 20 kr.

Připočítáme-li k tomu jednu třetinu náhrad, kterou převzala země, t. j. . . . 8.670 zl. 25 kr.

obdržíme celkovou sumu jistin pánu panství co náhradu náležející . . . . . 49.530 zl. 45 kr.

suma to jistě účtyhodná. Z této jistiny mělo se držitelé panství po prvních dvacet let vyplácet ročně 1.543 zl. 1 kr. (t. j. 20tý díl z 30.860 zl.), po dalších 20 let pak 216 zlatých a 45³/₄ krejcaru.

Tak skončilo na našem panství staleté jámo poddaného lidu, které bylo vlastně také koncem jednoho z těch malých států a státečků, z nichž sestávalo české království — před necelým stoletím dosavadní náš poddaný se stal svobodným a rovnoprávným občanem státu.

MÍRY A VÁHY

Míry délkové.

Rakouské (vídeňské):	České:
Mile poštov. = 4000 sáhů = 7.586.66 m	12600 loktů = 7.498.50 m
sáh = 6 střeviců = 1.896 „	= 1.778 „
střevíc = 12 coulů = 0.316 „	(těž stopa) = 0.296 „
coul = 12 čárek = 2.63 cm	(těž palec) = 2.46 cm
loket = 2.456 střev. = 0.779 m	= 0.594 m
pěst = 4 coule = 10.537 cm	

Míry plošné.

Staročeské:

lán	= 60 — 64 korců (strychů), t. j. korců výsevku
	(Královský lán počítán za 12 kop záhonů, t. j. 5.400 brázd)
	(Kněžský lán počítán za 11 kop záhonů, t. j. 4.950 brázd)
	(Panský lán počítán za 10 kop záhonů, t. j. 4.500 brázd)
	(Selský lán počítán za 8 kop záhonů, t. j. 3.600 brázd)
korzec	= 3 provazce zemské
provazec	= 2.704 čtv. loktů českých (t. j. 52 l. zdělí 52 l. zšíří)
jitro (strych)	= 5 provazců = 2.837.2 m ²
prut	= 5 jiter
3 pruty	= 15 jiter = jedna čtvrt (lánu)
12 prutů	= 60 jiter = jeden lán = 300 provazců
hon	= 5 provazců (a tedy roven 1 jitru neb strychu)
lán	= 12 kop záhonů
kopa záhonů	= 5 strychů
strych	= 12 záhonů (dva záhony byly 15 brázd)

Staročeský korzec (strych) byl roven stč. jitru. Zdánlivý nesouhlas v tom, že korzec je počítán za 2 provazce, kdežto jitro za 5 provazců, vyplývá z nejednotnosti používání zemských měr; to proto, že v některém kraji používán provazec zemský o délce 52 loktů českých, v jiném kraji pak provazec o délce pouze 42 loket. (Viz nahoře též nejednotnost lánu.)

Rakouské:

jitro (Joch)	= 3 měrice = 1600 sáhů (Q. Klafter) = 57.55745 a
měrice (M, Mz)	= $\frac{1}{3}$ jitra = 533 $\frac{1}{3}$ sáhů = 19.18582 a
čtvrť	= $\frac{1}{2}$ jitra = 800 sáhů
achtel	= $\frac{1}{8}$ měrice
mírka (m.)	= $\frac{1}{16}$ měrice (u Vaváka také mázlík)

Dnešní české míry z rakouských odvozené:

jitro	= 2 korce	= 1.600 rak. q sáhů (na rozdíl od jitra staročeského, jež bylo rovno stč. korci)
korzec (strych)	= 800 sáhů rak.	= 2.877.87 m ²
měrice	= 533 sáhů rak.	= 1.918.58 m ²
věrtel	= 200 sáhů rak.	= 719.47 m ²
sáh čtver. (q)	= 3.60 m ²	metr čtver. (m ²) = 0.27 q sáhu

Míry duté.

rakouská měrice	= 2 půlky = 4 čtvrti = 16 mlýn. mírek = 61.5045 l
český korzec (strych)	= 1.522 r. měrice = 93.16 l
	= 4 věrtel (po 23.29 l - litru)
	= 8 achtlů (po 11.645 l)
	= 16 velkých mírek (po 5.82 l)
rakouské vědro (Eimer)	= 40 mázů = 56.605 l
máz (ciment)	= 2 holby = 4 žejdlíky = 1.415 l (žejdlík = 0.354 l)
bečka (Fass) piva	= 2 vědra = 113.210 l (vědro = 56.605 l)
české vědro	= 32 pint = 43.2 r. mázu = 61.1337 l
	pinta = 4 žejdlíky
bečka piva	= 4 vědra = 244.534 l
sáh (dřeva)	= (1 sáh × 1 sáh × 24 coule) = 2.2713 m ³ , nebo
	= (1 sáh × 1 sáh × 30 coulů) = 2.8429 m ³

Různé míry a váhy.

štuka (Stück)	= 6 přaden = 12 čteníků = 240 vázání = 4.800 nití
niť	= 3 české lokte přize
štučka plátna	= 30 loket
kopa	= 60 kusů = 4 mandele po 15 kusech
	= 5 tuctů po 12 kusech
česká libra	= 514.3542 g
kámen	= 20 liber = 10.287 kg
cent	= 6 kamenů = 61.722 kg (těž centněř)
rakouská libra (funt)	= 32 lotů = 560.0119 g
	lot = 4 kventlíky = 17.5 g (kventlík = 4.375 g)
kámen	= 20 liber = 11.200 kg
cent	= 100 funtů = 56 kg

Rakouské míry (N. Ö. — dolnorakouské) byly úředně zavedeny a u nás používány od dob josefinských (ač již i dříve, tu a tam, rakouských měr u nás používáno).